

اسرار عبادات

دکتر فاطمه طباطبایی

معاونت پژوهشی

پژوهشکده امام خمینی (س) و انقلاب اسلامی

وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)

۱۳۹۶

فهرست مطالب

۱	پیشگفتار
۴	مقدمه
۱۱	کلیات
۱۲	یکم: ایضاح مفاهیم محوری
۱۲	تعریف سرّ
۱۵	تعریف عبادت
۲۰	سرّ عبادت
۲۲	راه وصول به سرّ عبادات
۲۳	دوم: ارکان، متعلّق، اقسام و مراتب طولی عبادات
۲۳	ارکان اساسی عبادات
۲۴	متعلّق عبادات
۲۵	اقسام عبادات
۲۵	۱. عبادات تکوینی (تسخیری)
۲۷	۲. عبادات تشریعی (تکلیفی)
۳۰	الف) عبادات تقاضایی
۳۰	ب) عبادات اقتضایی
۳۰	ج) عبادات عام
۳۱	د) عبادات خاص
۳۲	ه) عبادات عابدانه
۳۲	و) عبادات زاهدانه
۳۵	ز) عبادات خانفانه
۳۷	ح) عبادات عاشقانه
۴۰	مراتب طولی عبادت
۴۳	سوم: فواید عبادات
۴۳	۱. تقویت اراده و شکوفایی انسانیت
۴۴	۲. تحقق عدالت در وجود انسان

۴۵	۳. شکوفایی فطرت
۴۶	۴. نزدیکی به خدا
۴۸	۵. آئینه حق شدن انسان
۵۰	۶. رسیدن به یقین
۵۲	۷. تحقق مقام توحید و تفرید
۵۳	۸. نیل به مقام انباء (نبوت)
۵۴	۹. رسیدن به مقام ولایت
۵۶	۱۰. محبوب خدا شدن
۵۶	۱۱. آزادگی
۵۷	چهارم: مراقبه
۶۲	مراتب و درجات مراقبه
۶۴	پنجم: سرّ تشریع عبادات
۶۴	۱. تقوا
۶۶	۲. شکر نعمت
۶۶	۳. پیوند جزء به کل
۶۷	ششم: مراتب عبادات
۶۷	رابطه عبادات و مراتب وجودی انسان
۷۷	مراتب عبادت عابدان

فصل اول: نیت

۸۰	تعریف نیت
۸۲	اخلاص در نیت
۸۳	صدق در نیت
۸۵	مروری بر آنچه گذشت

فصل دوم: طهارت

۸۹	تعریف طهارت
۸۹	طهارت در قرآن

۹۲	طهارت در اندیشه عارفان
۹۵	طهارت مراتب وجود انسان
۹۸	تناسب مراتب طهارت با مراتب معرفت انسان
۹۹	اسرار مطهرات
۹۹	۱. آب و سرّ پاک کنندگی آن
۱۰۲	۲. آفتاب و سرّ پاک کنندگی آن
۱۰۲	۳. خاک و سرّ پاک کنندگی آن
۱۰۳	۴. آتش و سرّ پاک کنندگی آن
۱۰۳	یکم: وضو
۱۰۵	وضو از منظر قرآن و روایات
۱۰۶	ترتیب وضو
۱۰۷	اسرار وضو
۱۱۵	اسرار اجزای خاص وضو
۱۱۶	سرّ شستن صورت
۱۱۷	سرّ شستن دو دست
۱۱۸	سرّ مسح سر
۱۱۹	سرّ مسح پا
۱۱۹	اسرار مستحبات وضو
۱۲۲	دوم: غسل و اسرار آن
۱۲۴	سوم: تیمم و اسرار آن
۱۲۶	مروری بر آنچه گذشت
	فصل سوم: نماز
۱۳۰	معنای لغوی و اصطلاحی
۱۳۱	نماز در شریعت
۱۳۴	حدود نماز
۱۳۷	جایگاه و برکات نماز از منظر قرآن و روایات
۱۳۷	معیار کفر و اسلام

۱۳۷	ستون دین و مایه پذیرش دیگر عبادات
۱۳۷	زداینده غفلت
۱۳۸	بازدارندگی از گناه
۱۳۸	دورکننده عذاب
۱۳۸	بهره‌مند شدن از مغفرت الهی
۱۳۸	خرق حجاب و شهود حقیقت
۱۳۹	بهره‌مند شدن از مکرمات الهی
۱۳۹	جامعیت نماز
۱۴۳	الف) اسرار مقدمات نماز
۱۴۳	پاکی بدن و لباس
۱۴۶	مکان نماز و اسرار آن
۱۵۱	اوقات نماز و اسرار آن
۱۵۵	سر توجه به قبله
۱۵۷	اسرار برخی از مستحبات نماز
۱۶۰	سر اذکار در اذان و اقامه
۱۶۲	سر ذکر حیلات
۱۶۵	ب) اسرار مقارنات نماز
۱۶۶	۱. اسرار قیام
۱۶۸	۲. اسرار نیت
۱۶۹	۳. اسرار تکبیرة الاحرام
۱۷۱	۴. اسرار قرائت
۱۷۴	سر آیات سوره حمد
۱۸۶	۵. رکوع
۱۸۸	۶. سجده
۱۹۳	۷. تشهد
۱۹۶	۸. سلام
۱۹۸	توصیه اهل معرفت هنگام سلام نماز
۲۰۰	مروری بر آنچه گذشت

فصل چهارم: روزه

۲۰۲	معنای لغوی و اصطلاحی
۲۰۲	حقیقت و سرّ روزه
۲۰۷	جایگاه روزه و پاداش آن
۲۱۱	اقسام و مراتب روزه
۲۱۲	اقسام روزه به لحاظ حواس ظاهری و باطنی
۲۱۵	اقسام روزه براساس معرفت انسان
۲۱۹	مراتب توحید در روزه حقیقی
۲۲۰	فواید روزه
۲۲۴	مروری بر آنچه گذشت

فصل پنجم: زکات

۲۲۶	معنای لغوی و اصطلاحی زکات
۲۲۷	وجه تسمیه زکات
۲۲۸	زکات و فزونی مال
۲۳۰	زکات، صدقه و قرض الحسنه، حقیقتی واحد
۲۳۱	انواع زکات
۲۳۷	اسرار زکات
۲۴۱	مروری بر آنچه گذشت

فصل ششم: حج

۲۴۴	معنای لغوی و اصطلاحی حج
۲۴۵	حج در قرآن و گفتار معصومین ^(ع)
۲۴۶	ویژگی کعبه و وجه تسمیه آن
۲۴۷	بیت عتیق، اولین عبادتگاه
۲۴۹	آدم و بیت عتیق
۲۵۰	بیت عتیق و معبد فرشتگان
۲۵۱	علت پیدایش بیت معمور و کعبه

۲۵۲	کعبه ظهور ربوبیت خداوند
۲۵۳	حرم، کعبه و مقام ابراهیم ^(ع)
۲۵۵	تشابه طواف انسان با گردش اجرام آسمانی
۲۵۶	چهار بیت الله در عالم هستی
۲۵۷	اسرار حج در شریعت، طریقت و حقیقت
۲۵۷	اسرار حج در شریعت
۲۵۸	اسرار حج در طریقت
۲۵۹	اسرار حج در حقیقت
۲۶۱	اسرار مناسک حج
۲۶۱	میقات و اسرار آن
۲۶۲	واجبات احرام و اسرار آن
۲۶۲	نیت احرام و سرّ آن
۲۶۲	تلبیه و سرّ آن
۲۶۴	اسرار پوشیدن لباس احرام
۲۶۶	اسرار مستحبات احرام
۲۶۶	سرّ غسل احرام
۲۶۷	سرّ نماز احرام
۲۶۷	اسرار طواف
۲۶۹	حجر الاسود و اسرار استلام
۲۷۰	اسرار مُلتَزَم
۲۷۱	اسرار حَطِیم
۲۷۱	سرّ مقام ابراهیم ^(ع)
۲۷۲	سرّ حجر اسماعیل
۲۷۳	سرّ رکن یمانی
۲۷۳	اسرار نماز طواف
۲۷۵	اسرار سعی صفا و مروه
۲۷۶	اسرار سرزمین عرفات و وقوف در آن
۲۷۹	اسرار سرزمین مشعر و وقوف در آن

۲۷۹	سرزمین مشعر
۲۸۱	اسرار وقوف در سرزمین منا
۲۸۲	اسرار رمی جمرات
۲۸۳	اسرار قربانی
۲۸۴	سرّ تقصیر یا حلق
۲۸۵	اسرار طواف وداع
۲۸۵	برنامه جامع امام صادق (ع) درباره حج
۲۸۶	حج از منظر امام خمینی
۲۹۰	اسرار برخی از مناسک حج
۲۹۳	مروری بر آنچه گذشت

فصل هفتم: جهاد

۲۹۶	معنای لغوی و اصطلاحی
۲۹۷	جهاد در قرآن و روایات
۳۰۱	اسرار جهاد اهل شریعت
۳۰۳	اسرار جهاد اهل طریقت
۳۰۶	اسرار جهاد اهل حقیقت
۳۰۸	اصناف مجاهدان
۳۱۱	امتیاز جهاد اکبر
۳۱۳	شرایط جهاد اکبر در طریقت
۳۲۲	آداب جهاد اکبر
۳۲۳	حجاب‌های هفت گانه
۳۲۴	پیدایش حجاب‌های هفت گانه نفس
۳۲۵	جهاد با حجاب‌های هفت گانه نفس
۳۲۶	گذار از حجاب طبع (طبیعت)
۳۲۶	گذار از حجاب دنیا
۳۲۶	گذار از حجاب عمل
۳۲۷	گذار از حجاب رغبت و بهشت و ترس از آتش

۳۲۸	گذار از حجاب قلب
۳۲۸	گذار از حجاب روح
۳۲۹	گذار از حجاب حساب (گمان)
۳۲۹	جهاد از منظر امام خمینی
۳۳۰	الف) جهاد اصغر
۳۳۲	سر جهاد اصغر و پیوستگی آن با جهاد اکبر
۳۳۶	ب) جهاد اکبر
۳۳۸	شرایط جهاد اکبر
۳۴۱	مروری بر آنچه گذشت

کتابنامه

نمایه‌ها

۳۴۳	آیات
۳۵۲	احادیث
۳۶۳	اشخاص
۳۷۲	

پیشگفتار

حمد و سپاس خود را به خداوندی ابراز می‌دارم که نور است و خالق نور، زیباست و آفریننده زیبایی، معبودی که به واسطه رحمت بی‌کرانش اراده فرمود در عین مستوری و غیب‌الغیوبی آشکار شود و جمالش را بگستراند. از این رو با اسماء جمالش به جلوه درآمد و موجودات را از نهانخانه «علم» به ساحت «عین» کشانید و رنج و حرمان معدوم بودن را از آنان زدود و از رحمت رحمانی و رحیمه‌اش بهره‌مند ساخت. و نیز عشق و ارادت خود را به پیامبر ختمی مرتبت^(ص) ابراز کنم؛ شخصیتی که به تعبیر امام خمینی «مفتاح وجود» و «رابط بین شاهد و مشهود» و «باب الابواب غیب هویت» است. او که ردای «عما» بر تن کرده و حافظ «حضرات خمس الهی» است. او که آغاز و انجام دایره وجود و اولین و آخرین حلقه زنجیره هستی است و نیز بر خاندان برگزیده‌اش درود فرستم؛ آنان که سبب اتصال آسمان الوهیت و زمین‌های مخلوقیت‌اند. آنان که خدا را با همه عظمتش می‌شناسند و می‌شناسانند و موجودات را با هدایت‌های آمیخته با محبت، به سوی تعالی و کمال راهبری می‌کنند و الگوی کامل برای انسان‌هایی هستند که قصد عبور از عالم ملک و وصول به عالم قدس را دارند.

همچنین بر خود لازم می‌دانم سرآغاز این کتاب را به رسم سپاس و قدردانی با دل‌نوشته‌ای از امام خمینی آغاز کنم؛ عارفی که به ما راه و رسم بندگی و حفظ کرامت

و عزت نفس را آموخت و از گستره رحمانیت معبود سخن گفت و رحمت همراه با عطف و محبت پیامبران حضرت ختمی مرتبت (ص) را به ما شناساند و متذکر شد که هر کدام از احکام الهی (شریعت محمدی) که مبتدیان آن را «تکلیف» می‌پندارند دارای حقیقت و اسراری است که باطن انسان را می‌پیراید و می‌آراید تا میان او و معبود مطلق سنخیت و مناسبت برقرار سازد تا آنجا که جز او نبیند و جز او نخواهد و در ساحت احدیت او فانی گردد و به بقا و جاودانگی نایل شود.

از خدای بزرگ بهروزی و سعادت همگان به‌ویژه آنان که به نام و مرام خمینی عزیز عشق می‌ورزند و زندگی علمی خود را در مجموعه‌ای که به نام او و انقلاب او مزین است برگزیده‌اند، طلب می‌نمایم.

خداوند، قدم سیر ما از وصول به بارگاه قدس تو کوتاه است و دست طلب ما از دامن انس تو قاصر، حجابهای شهوت و غفلت بصیرت ما را از جمال جمیل تو محجوب کرده، و پرده‌های غلیظ حب دنیا و شیطنت قلوب ما را از توجه به عزّ جلال تو مهجور نموده؛ راه آخرت باریک و طریق انسانیت حدید، و ما بیچاره‌ها چون عنکبوتان در فکر قدید، متحیرانی هستیم که چون کرم ابریشم از سلسله‌های شهوات و آمال بر خود تنیده و یکسره از عالم غیب و محفل انس چشم بریده؛ جز آن که از بارقه الهیه چشم دل ما را روشنی بخشی و از جذوه غیبیه ما را از خود بی‌خود فرمایی.^۱

کتاب پیش روی حاصل درس گفتاری است که چند دوره در پژوهشکده امام خمینی (ره) و انقلاب اسلامی ذیل عنوان *اسرار عبادات* در مقطع کارشناسی ارشد برای دانشجویان گروه عرفان اسلامی تدریس شده است. سعی نگارنده بر این بوده دانشجویان را با یافته‌ها و مشهودات ره‌یافتگان به اسرار عبادات آشنا سازد؛ از این رو در حد توان به ترجمه، بازخوانی و روان‌سازی برخی آثار عرفانی که درباره راز و رمز عباداتی که یک انسان عاقل بالغ موظف به انجام آن می‌باشد پرداخته و در یک مجموعه گردآوری کرده است.

۱. امام خمینی، *آداب الصلوة*، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، چ یازدهم، ۱۳۸۳، ص ۱.

شایسته است از دوستان عزیزم خانم مینا درفشی که در گردآوری، تنظیم و تلخیص مطالب مرا یاری کردند و نیز خانم دکتر سعیده کوکب که در بازنگری متن نکاتی را متذکر شدند تشکر نمایم و از سرکار خانم الهه افشار که با صبوری و پیرایش این اثر را برعهده داشتند سپاس ویژه داشته باشم. همچنین از خانم اعظم سلیمانی و زهرا قربانی و مجموعه همکاران در پژوهشکده امام خمینی (س) و انقلاب اسلامی که زمینه چنین تحقیقی را برای اینجانب فراهم نمودند قدردانی می‌نمایم.

فاطمه طباطبایی

تابستان ۱۳۹۶

مقدمه

انسان از منظر عارفان تنها موجودی است که بهره‌مند از همه مراتب حسی، مثالی و عقلی است و می‌تواند با جوهر عقل که بهترین و نفیس‌ترین هدیه الهی است به شهود حقایق عالم وجود نایل شود و از این رهگذر به معارف ایمانی دست یازد؛ غایت و هدف خلقتش را بشناسد؛ اعمال و رفتارش را مورد نقد قرار دهد و به شناخت و تحلیل مراتب وجودی خود بپردازد؛ حجاب‌ها و موانعی را که مانع شهود و وصول به معبود مطلق است برطرف سازد، تا به مقام والای انسانیت برسد. برخی از بزرگان معرفت، عقل را عقال و حجاب محبوب و حقیقت هستی دانسته‌اند، اما بر این مطلب نیز اذعان دارند که عبور از هر گونه تعین و محدودیتی بدون استمداد از عقل ممکن نخواهد بود. با ظهور عقل و بلوغ عقلی است که انسان مخاطب «باید»ها و «نباید»های خداوند می‌شود و در می‌یابد چگونه می‌تواند با معبود خود ارتباط برقرار کند؛ در چه شرایطی او را ندا کند و در چه موقعیتی با او نجوا کند؛ در چه منزل و مقامی به خود و عمل خود بیندیشد و در چه ساحتی از خود و اعمال خود فانی شود؛ چگونه میان فقر محض بودن که فرمود: «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ...»^۱ و عزیز و شریف بودن که فرمود: «لَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ...»^۲ پیوند برقرار سازد؛ چگونه

۱. همه شما به خدا نیازمندید... (فاطر: ۱۵).

۲. ما فرزندان آدم را کرامت بخشیدیم... (اسراء: ۷۰).

خود را در عین انصاف به خوف، راجی بدانند؛ رسیدن به این مقام جز با عبادت خالصانه حضرت حق، آن هم با سرمایه عقل و اختیار حاصل شدنی نیست.

در نگاه عارفان، انسان که ثمره درخت وجود و روح و جان هستی است، وجودی ذومراتب دارد و هنگامی می‌تواند به غایت و کمال خود نایل شود که عبادت معبود مطلق، در همه مراتب وجود او سریان یابد. از این رو عابد سالک پس از شناخت حقیقت عبادت و التزام به دستورات الهی (شریعت) از عبادت ظاهری و حسی به عبادت در مرتبه باطن وجود خویش ترقی می‌کند و وجهه ملک و ظاهری خود را در خدمت وجهه ملکوتی‌اش قرار می‌دهد و این مرتبه از وجود خویش را عابد حق تعالی می‌گرداند و از آن نیز فراتر می‌رود و با تبعیت از انسان کاملی که به قله رفیع «أَوَّاذَنِي» نایل شده به درجه «عبودیت» و «عبودت» نایل می‌شود. چنین عابدی می‌تواند جهان هستی را در سیطره مدیریت و تدبیر خویش در آورد و مظهر اراده و مشیت خالق هستی شود که خداوند برای او چنین مقامی را خواسته است. بدین ترتیب عبادت، انسان را به افق اسمای الهی به‌ویژه اسم اعظم «الله» نزدیک می‌کند و او را «عبد» می‌گرداند که مقدمه رسالت پیامبر خاتم (ص) و فنای در حضرت ربوبیت است و انسان نماز گزار در نماز خود به این بندگی شهادت می‌دهد: «أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ». این بندگی و عبادت و عبودیت، انسان را قادر می‌سازد حقایق عالم آفرینش را شهود کند، دایره وجود و کل نظام هستی را اسم «الله» و تحت فرمان خلیفه «الله» ببیند، نفوذ و سریان فیض اقدس را که اولین ظهور ذات غیب‌الغیوبی است شهود کند. ارمغان چنین شهودی آن است که از دوینی رها می‌شود، خود را «حامد» و «عابد» و خداوند را «محمود» و «معبود» نمی‌بیند. او درمی‌یابد جهان آفرینش چیزی جز ظهور فعل خداوند نیست و راه وصول به چنین مقامی - که فنای عبد در ربوبیت حق است - در عباداتی همچون نماز، روزه، زکات، حج و جهاد نهفته است و هادیان طریق، مفسران راستین قول و سیره پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله، شاگردان و پیروان خود را از راز و رمز این احکام آگاه نموده و اینان که دغدغه هدایت انسان‌ها را داشته‌اند به بیان برخی از اسرار احکام پرداخته و کتاب‌هایی در این زمینه به رشته تحریر

در آورده‌اند تا چراغ راه جویندگان حقیقت قرار گیرد.

بدیهی است برای درک و شناخت چنین عباداتی که موجب قرب به محبوب و قرار گرفتن در صراط مستقیمی است که پیراسته از افراط و تفریط است، علم حصولی کافی نیست. این علم برای آگاهی از واجب و مستحب و حرام بودن احکام الهی ضروری است و می‌تواند انسان را به بایدها و نبایدهای شریعت آشنا سازد؛ همچنین قادر است وظیفه و حقوق انسان را در ارتباط با خود، خدا، انسان‌ها و طبیعت پیرامون خود مشخص نماید، اما نمی‌تواند کاشف راز و رمزها و اسرار احکام الهی باشد. از این رو برای شهود اسرار، احکامی که شارع مقدس برای تکامل و تعالی انسان و وصول به توحید حقیقی مقرر فرموده، نیازمند علم حضوری است و این مهم در سایه طهارت و پیراستگی از کدورت‌ها و آلودگی‌های عالم خلق امکان‌پذیر است.

پیش‌فرض ما در این تحقیق این است که:

- هستی دارای خالق یگانه و حکیمی علیم و قادر است که تربیت‌کننده عالمیان می‌باشد؛
 - انسان مخلوقی حادث ازلی است که خداوند او را مختار، هدفمند، غایت‌گرا، طالب کمال و جاودانگی آفرید و او را بر موجودات دیگر برتری بخشید و برای شکوفایی این صفات در وجود انسان، دستوراتی از طریق وحی با واسطه انسان‌های کامل و دور از خطا مشخص کرده است؛ این دستورات به دو صورت عبادات (اعم از عبادات عام و خاص) و معاملات مطرح شده‌اند. اگر قصد قربت و نزدیکی به خدا شرط صحت عمل، دانسته شده باشد «عبادات» و اگر نشده باشد «معاملات» نامیده شده است.

- عبادات خاص دارای مراتب و اسراری می‌باشند که با مراتب وجودی انسان متناظر است؛
 - انسان به نسبت صفای باطن و سعه وجودی‌اش، قدرت فهم، درک، شهود و نیز اتصاف به حقایق عالم وجود را داراست.

روش نگارنده کتابخانه‌ای، توصیفی است و همان‌گونه که ذکر شد ترجمه، روان‌سازی، تنظیم، تطبیق و گزینش برخی از نظرات بزرگانی است که دغدغه فهم حقایق، اسرار و فلسفه احکام الهی - اعم از واجب و حرام و یا مکروه و مستحب - را

داشته و هر کدام به نسبت معرفت و شهود خود اثرات مکتوب از خود برجای گذاشته‌اند که هم در دسترس همگان قرار داشته و هم مورد وثوق اهل فن قرار گرفته است.

در این کتاب افزون بر احادیث و روایاتی که از معصومان علیهم‌السلام مطرح بوده به بیان نظرات عالمانی همچون هجویری، محمد غزالی، ابن عربی، سیدحیدر آملی، ابن‌ترکه، شهید ثانی، صدرالدین شیرازی، فیض کاشانی، قاضی سعید قمی، سبزواری و امام خمینی پرداخته شده است.

در این مجموعه ابتدا در بخش کلیات، با عنایت به بحث‌های مستوفایی که اندیشمندان به‌ویژه فیلسوفان تحلیلی دربارهٔ عدم امکان تعریف جامع و مانع از حقایق داشته‌اند - که مجال طرح آن در این پژوهش نمی‌گنجد - به روشن کردن حد و مرز مفاهیم کلیدی مانند سرّ، عبادت، ارکان، اقسام و فواید آن پرداخته شده است. با پذیرش این مطلب که هرگاه واژهٔ سرّ به هر حقیقتی افزوده گردد، عدم ظهور و نیز عدم دستیابی به آن را به ذهن خواننده متبادرمی‌کند، درعین حال زرف‌اندیشان را به کاوش بیشتری برای گشودن آن فرامی‌خواند.

سپس در فصل اول به تعریف نیت و سرّ آن که در صحت و قبول و درجات عبادت نقش به‌سزایی دارد پرداخته شده است.

در فصل دوم دربارهٔ طهارت و انواع آن که عامل اصلی و مقدمهٔ حتمی کسب سنخیت و مناسبت با معبود متعالی و ورود به بارگاه عبادت است بحث شده است. در فصل سوم دربارهٔ اسرار نماز سخن گفته شده و اینکه چگونه این عمل می‌تواند انسان را از عالم ماده به عالم لاهوت برساند و او را مسافر و مجاور مقام ابدیت کند و به مرتبهٔ الوالی فناء از خود و به بقای پس از فنا برساند و از او موحدی کامل بسازد که به توحید و مراتب آن متصف شده باشد.

در فصل چهارم اسرار روزه و اینکه چگونه انسان با «امساک» که فعلی عدمی است هم صفت خدا می‌شود و معبود مطلق او را به‌طور ویژه برمی‌گزیند.